

DOLINY

a ich najkrajšie miesta

Ján Lacika

DAJAMA

edícia
KŠ

DOLINY

a ich najkrajšie miesta

Ján Lacika

DOLINY a ich najkrajšie miesta

1. vydanie, 2022

Autor textu: Ján Lacika

Editor a zodpovedný redaktor: Daniel Kollár

Fotografie: Ján Lacika, (186) Tibor Kollár (4), Daniel Kollár (5), Daniela Kollárová (1), Tomáš Trstenský (1)

Technický redaktor: Marianna Lázničková

Grafická úprava: Marianna Lázničková

Jazyková korektúra: Rút Facunová

Tlač: NIKARA, Krupina

Vydalo vydavateľstvo DAJAMA ako svoju 355. publikáciu.

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy nesmie byť reprodukováaná v akejkoľvek forme bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-8136-138-8

RNDr. Daniel Kollár – DAJAMA, Karloveské rameno 4B, 841 04 Bratislava,
tel.: +421 (2) 446 317 02, info@dajama.sk, www.dajama.sk

Obsah

Slovo autora	4
Povodia Popradu a Dunajca	7
Povodia horného Váhu, Turca a Oravy	41
Povodia Dunaja, Moravy a Nitry	75
Povodia východoslovenských riek	91
Povodia Hrona, Ipľa a Slanej	125
Povodie stredného Váhu	145
Register	160

Trilógia Zelené Slovensko

Slovo autora

Aj keď sa mnohí ľudia radi utiekajú k vyšším, treba im pripomenúť aj dôležitosť krajiny pod nimi. Bez kotlín by neboli pohoria a bez dolín zase vrchy a horské hrebene. To, čo je dolu, dáva vyniknúť tomu, čo je hore. Doliny, ktorým je venovaná táto kniha, ukazujú veľkosť a majestátnosť pahorkov, kopcov, vrchov či štítov, ktoré do nich vrhajú dlhšie či kratšie tieň. Priznajme si: Čím by bol Gerlachovský štít bez Velickej a Batizovskej doliny?

Dolina je v karpatskej krajine všadeprítomným fenoménom. Okrem niektorých planín je reliéf horských oblastí Slovenska poskladaný zo siete dolín a horských chrbtov, ba dokonca, doliny nájdeme aj v krajine kotlín a nížin. Sú prítomné tam, kde sa nízko položená pahorkatina mierne vlní. Jedinú nížinnú dolinu máme aj v našom výbere

najkrajších slovenských dolín. Dokonca aj v nížinných rovinách, napr. na Žitnom ostrove, existujú určité kvázi doliny, aj keď sú voľným okom neviditeľné. Tečúca rieka si tu formuje akési mikrodoliny majúce podobu riečnych korýt alebo živých či opustených riečnych ramien.

Krása je subjektívnou vlastnosťou čohokoľvek, a teda aj krajiny. Do jej hodnotenia vstupuje vlastná, subjektívna predstava človeka o tom, čo sa mu páči alebo s akými skúsenosťami či zážitkami v danej krajine sa v živote stretol. Je tu však aj určitá miera objektívnosti vychádzajúca z toho, čo sa ľuďom obvykle páči, kam radi chodia a kde sa dobre cítia. Inak povedané, aj pri hodnotení krajiny máme isté ideály krásy. V prípade dolín sú takými určité vlastnosti, napr. členitosť reliéfu, prevýšenie

Súľovské skaly a Súľovská kotlina

okolía, resp. hĺbka, ďalej prítomnosť skalných foriem, kľukatosť, úzkosť dna a podobené. V hre sú aj niektoré vedecky získané vedomosti o doline, napr. o jedinečnej genéze či nezvyčajnej geologickej stavbe podložía. Zohľadňuje sa aj ľudský faktor, na jednej strane minimálny zásah človeka do prírodnej krajiny doliny a na druhej strane prítomnosť pozitívnych prvkov, ktoré vniesla do doliny ľudská ruka, ako je hrad, priehrada, chata alebo zvláštny most.

Táto publikácia predstavuje súbor slovenských dolín bez poradia na pomyselnéj stupnici krásy. Jej autor čitateľovi nepodsúva svoj rebríček krásy, kladie dolinu vedľa doliny spájajúc ich čisto regionálne, podľa príslušnosti k jednotlivým povodiam slovenských riek. Zastúpené je tu prakticky celé Slovensko – od hradu Devín na juhozápade až po Kremenec na krajnom severovýchode. Nájdeme tu doliny vhlbené do stredohorí s rozličnou geologickou stavbou, do najvyšších horstiev Slovenska, do

bradlového pásma, do bývalých sopiek aj krasových planín. Najpočetnejšie sú tiesňavy a prielomy, do ktorých prúdi najviac turistov. Vo výbere sú notoricky známe doliny s vysokou návštevnosťou, ale aj také, o ktorých verejnosť takmer nič nevie. Prezentujeme 71 dolín Slovenska, ktorým je venovaná dvojstrana, a ďalšie zaujímavé doliny sú aspoň spomenuté v texte jednotlivých kapitol. Najkrajšie miesta dolín sme sa snažili opísať pri každej doline v tzv. rámečku a snáď to bude dobrá pomôcka pre čitateľov pri plánovaní návštev slovenských dolín.

Každý čitateľ, najmä ak má Slovensko prechodené krížom-krážom, si svoj vlastný rebríček najkrajších dolín určite tvorí aj sám. Pri zostavovaní tohto pomyselného rebríčka najkrajších dolín však čitateľ môže využiť aj poznatky o pôvode, zvláštnosti, osobitosti či jedinečnosti tej-ktorej doliny, ktoré sú obsiahnuté v tejto knihe, a možno, že medzi naším a vaším výberom nebude príliš veľký rozdiel.

Povodia Popradu a Dunajca

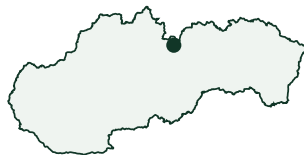
Poprad a Dunajec ako jediné slovenské rieky neodvádzajú svoju vodu do Dunaja, ale ju prostredníctvom poľskej Wisly posielajú na sever do Baltského mora. Na tomto povodí, tvoriacom len asi štyri percentá z celkovej rozlohy Slovenska, nájdeme mnoho krásnych a turisticky mimoriadne lákavých dolín. Keďže väčšina Vysokých Tatier a celé Belianske Tatry patria do tohto povodia, je na jeho území najviac nádherných vysokohorských dolín, ktoré v minulosti zväčša modelovali ľadovce.

Do rieky Poprad sa integrujú vysokotatranské horské bystriny modelujúce nielen Mlynickú dolinu, Mengusovskú dolinu, Velickú dolinu, obidve Studené doliny, Skalnatú dolinu, Dolinu Kežmarskej Bielej vody, ale aj potoky dolín východnej a strednej časti Belianskych Tatier (Dolina siedmich prameňov a Monkova dolina). Rieka Poprad pretínajúca západnú a severnú časť Spiša po opustení Tatier tečie malebnými kotlinami, ktoré navzájom prepojuje romantickými zúženými dolinovými prielomami.

Do rozlohou menšieho povodia rieky Dunajec patrí severná časť Vysokých Tatier a západná časť Belianskych Tatier. Tvorí ho malebná krajina nazývaná Zamagurie. O jej pôvab a turistickú atraktivitu sa stará nielen úžasná kulisa Tatier, ale aj prítomnosť bradlového pásma spestrujúceho monotónnejšie modelovanú flyšovú krajinu. Do tvrdších vápencov tzv. slovenského čínskeho múru sa zahĺbila pohraničná rieka Dunajec a vytvorila nádherný meandrovitý prielom. Ruka v ruke s Dunajcom si hlboký skalnatý prielom vyhlbil aj jeho prítok – Lesnický potok. S tvrdosťou pieninských bradiel sa úspešne vysporiadal aj potok Malý Lipník. Prv, ako svoju vodu odovzdal rieke Poprad, stačil si do bradlového pásma vymodelovať Jarabinský prielom.

Mlynická dolina

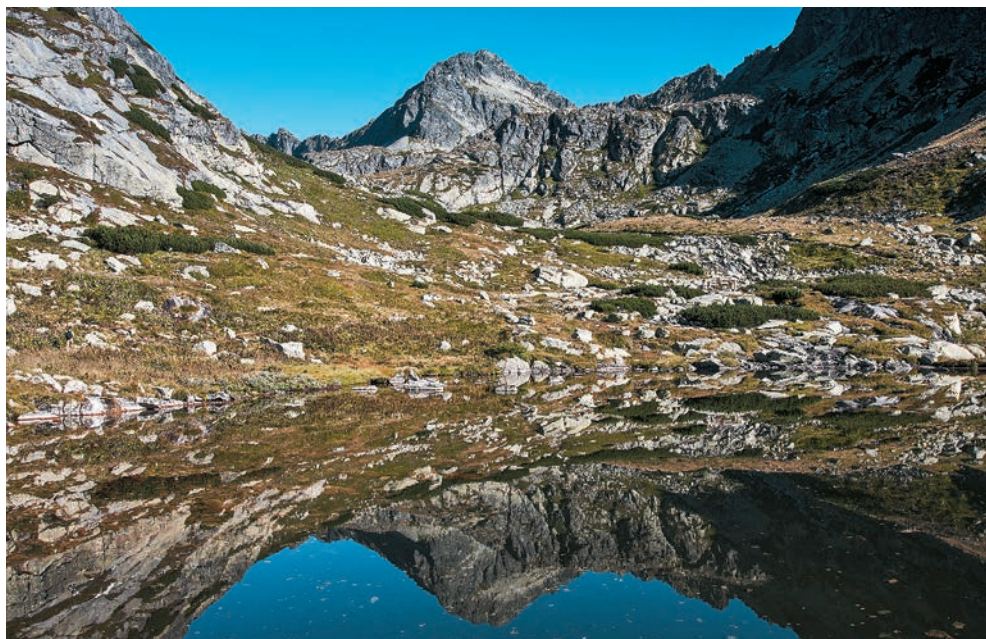
Keď sa tatranské štíty kúpu v slnečných lúčoch, môžeme z južného brehu Štrbského plesa pozorovať očarujúcu prírodnú panorámu, v ktorej pozornosť turistov zvlášť púta Mlynická dolina. Ak sa do nej vyberieme, veľmi skoro v nej zbadáme striebornú stužku vodopádu nalinkovanú do sivej žulovej skaly. Nabáda nás k jej bližšiemu poznaniu, veď z Areálu snov je to len na skok k vodopádu, ktorý nesie výstižný názov Skok.

Mlynická dolina je najzápadnejšou dolinou na južnej strane Vysokých Tatier, ktoré patria do povodia rieky Poprad. Je dlhá približne 6 kilometrov. Patrí medzi turisticky najprístupnejšie tatranské doliny a zo Štrbského Plesa do nej vedie sezónne otvorený žltý turistický chodník stúpajúci až do Bystrej lávky využívanej na prechod do susednej Furkotskej doliny.

Mlynická dolina nesiahá až po hlavný vysokotatranský hrebeň. Jej zadnú časť tvorí

krátky úsek mohutnej bočnej rássochy Kriváňa medzi Hlinskou vežou a Furkotským štítom. Patrí do hlavného európskeho rozvodnia rovnako ako hrebeň Solísk tvoriaci západné ohraničenie Mlynickej doliny. Na východnej strane dolinu obmedzuje hrebeň Bášt kulminujúci štítom Satan (2422 m). Mlynická dolina má jednoduchý nevetvený pôdorys s početnými žlabmi na oboch stranách. V pozdĺžnom profile je výrazne stupňovitá. Prakticky na každom zo stupňov je

Mlynická dolina

Capie pleso

aspoň jedno pleso. Časť doliny, vyhlbená ľadovcom, siaha až na úpätie Tatier, kde sústava koncových morén zahradila Štrbské pleso.

Mlynická dolina je jednoduchá zníženina ľadovcového typu bez markantnejšieho vetvenia. Jediným náznakom vnútornej diferenciácie je zdvojenie najvrchnejšej časti do dvoch ľadovcových karov. Ich poloha dáva dobre vyniknúť pravidelnému tvaru Štrbského štítu pripomínajúcemu pyramídu.

Vodopád Skok

Vodopád Skok

Ak sa niekto vyberie k vodopádu Skok, oplatí sa vystúpiť cez skalný prah k Plesu nad Skokom. Z plošiny sa ukazujú dve nádherné prírodné scenérie. Smerom nadol sa na hladine jazera zrkadlí vzdialený horizont Nízkych Tatier a v opačnom smere si môžeme vychutnávať krásu Štrbského štítu majúceho tvar dokonalej skalnej pyramídy.

Názov Mlynickej doliny pochádza od potoka Mlynica, na ktorom kedysi stáli obilné mlyny. Nepostavili ich však v pohorí, ale dolu v kotline. Juraj Buchholtz sa v roku 1719 zmienil o lučivnianskom mlyne, podľa Mateja Bela stáli o dve desaťročia neskôr dva mlyny pri Štrbe.

Mlynica

Prameň potoka Mlynica, ktorý odvádza vodu z Mlynickej doliny, leží v morénových sutinách na skalnom prahu pod Malým Kozím plesom v nadmorskej výške približne 1810 metrov. Pri ústí doliny do Podtatranskej kotliny si potočné koryto hľadá cestu morénovými valmi vyhýbajúc sa Štrbskému plesu z východnej strany. Na svahu klesajúcim k Tatranskej Štrbe si vyhlbil plytký zárez, po ktorom steká do kotliny. Popri Štrbe a cez Lučivnú smeruje na východ až do Svitú, kde sa vyše 20 kilometrov od prameňa vlieva do rieky Poprad.

Boj o Mlynicu

Na svahu pod Štrbským plesom prebieha súboj o Mlynicu. Na ťažšie identifikovateľnom úseku hlavného európskeho rozvodia o potok takpovediac súperia Biely Váh a Poprad. Zlomová tektonika významne napomáha Popradu, ktorý Mlynicu priťahuje na svoju stranu, čiže jej vody smeruje do Baltského mora. Ak by bol úspešnejší Biely Váh, voda Mlynického potoka by odtekala do Čierneho mora.

Mengusovská dolina

Ak sa chceme čo najrýchlejšie a najpohodlnejšie dostať do samého stredu Vysokých Tatier, vydajme sa nahor Mengusovskou dolinou. Je jednou z najväčších a zároveň najkrajších tatranských dolín a dostaneme sa ňou k najväčšiemu plesu slovenských Tatier, ako aj pod najvyšší vrch Poľska.

Mengusovská dolina

Mengusovská dolina leží v strede južnej strany Vysokých Tatier. Turisti na cestu do nej najčastejšie využívajú Tatranskú magistrálu na úseku medzi Štrbským Plesom a Popradským plesom. Pohodlnejšia, ale trochu fádnejšia trasa smeruje po asfaltovej ceste zo zastávky TEŽ Popradské pleso a je označená modrými turistickými značkami.

Mengusovská dolina patrí medzi najväčšie doliny na južnej strane pohoria. Spolu s Hlinskou dolinou meria vyše 10 kilometrov. V zadnej časti siaha až po hlavný vysokotatranský hrebeň v úseku medzi

Čubrinou a Popradským Ladovým štítom a v rozoklanom hrebeni kraľuje Vysoká (2547 m). Západné ohraničenie Mengusovskej doliny je pomerne priamočiare. Od Čubriny smerom na juh vybieha rászocha Bášt a na východe dolinu limituje rászocha Končistej (2537 m). V najvzdialenejšej časti od ústia Mengusovskej doliny leží Hincova kotlina s rovnomennými plesami.

Mengusovská dolina je nadpriemerne rozvetvená a asymetrická. Viac odnoží má na východnej strane, zatiaľ čo západnú tvorí iba niekoľko mohutných žlabov

Veľké Hincovo pleso

Turistov, ktorí vyšli až do Hincovej kotiny, bezpochyby ohúri veľkosť Veľkého Hincovho plesa, rekordéra medzi prírodnými jazerami na Slovensku. Fascinujúci je pohľad na horské jazero s Mengusovskými štítmí v pozadí. Za ešte krajším pohľadom na pleso sa oplatí vystúpiť o čosi vyššie na svah pod Vyšné Kôprovské sedlo.

rozčleňujúcich hrebeň Bášt. Medzi skalnú priečku s Volovcom, Mengusovským a Popradským hrebeňom sú vtlesnané stupňovité kotly Žabích plies, ktorými vedie výstupová trasa na Rysy. V mieste Popradského plesa ústi do hlavnej doliny Zlomisková dolina. Nie je turisticky prístupná, avšak vidno do nej zo serpentín Tatranskej magistrály stúpajúcich do sedla Pod Ostrvou.

Pre štúdium ľadovcového reliéfu je Mengusovská dolina priam učebnicovým príkladom. V Mengusovskej doline sa nachádzajú všetky bežné formy ľadovcovej modelácie v Tatrách. V hornej časti sú to typické ľadovcové kary (v najväčšom z nich je Veľké Hincovo pleso ako pekný príklad karového typu jazera). Popradské pleso je pre zmenu ukážkou ľadovcového jazera hradeného morénou, ktorú sem nahromadil ľadovcový splaz prehĺbujúci veľký ľadovcový trog. Po celej doline nachádzame roztrúsený morénový materiál a časté sú napr. guliaky, ľadovcom obrúsené skalné podložie. Popradský hrebeň nad Chatou pod Rysmi vedci považujú za nunatak, t. z. kamenný „ostrov“ v ľadových dobách obkolesený ľadovcom.

Rieka Poprad

Rieka Poprad nenesie svoje pomenovanie už od prameňa. Stáva sa ním až poníže Popradského plesa, po sútoku svojich dvoch hlavných zdrojnic – Hincovho potoka vytekajúceho z Veľkého Hincovho plesa

a Ladového potoka prameniaceho v Zlomiskovej doline a pretekajúceho Popradským plesom. Po asi 5 kilometroch rieka Poprad opúšťa Vysoké Tatry a vlieva sa do Popradskej kotliny. Dĺžka toku na území Slovenska dosahuje 144 kilometrov a po ďalších 30 kilometroch tečenia územím južného Poľska sa rieka vlieva do Dunajca, ktorý jeho vodu odovzdáva rieke Visle ústiacej do Baltského mora.

Fiakrom na Popradské pleso

V pionierskych časoch tatranskej turistiky do Mengusovskej doliny premával fiaker. Lučivniansky sedliak Gallus vozieval k Popradskému plesu nadšených výletníkov. Sprevádzal ich švárny horský vodca Ján Galo z Mengusoviec, odetý do parádneho kroja s valaškou. Pri pleso na nich čakal nachystaný piknik, podávala sa varená šunka, domáci chlieb, liptovská bryndza a ovčí syr. Jedlo sa zapíjalo čajom a dolnozemským vínom chladeným v jazere. Výlet sa obvykle zakončil bohatou večerou pri cigánskej muzike v kúpeľnom hostinci v Lučivnej.

Veľké Hincovo pleso

Batizovská dolina

Do Batizovskej doliny môže bežný turista len nazrieť. V letnej sezóne mu to umožňuje krátky úsek Tatranskej magistrály naprieč pretínajúci dolnú časť najmenej z hlavných dolín Vysokých Tatier. Odspodu sa môže pokochať krásou prírodného amfiteátra zovretého dvomi horskými obrami. Z iného uhla vidia Batizovskú dolinu klienti horských vodcov schádzajúci dolu Batizovskou próbou, ktorá je obvyklou zostupovou trasou z Gerlachovského štítu.

Batizovská dolina leží v strednej časti južnej strany Vysokých Tatier a turisticky je prístupná len jej spodná časť vďaka úseku červeno značkovanej Tatranskej magistrály, zhruba na polceste medzi Ostrvou a Sliezkym domom. Z Vyšných Hágov stúpa k doline žltý turistický chodník, rovnakú farbu má aj druhá prístupová trasa vychádzajúca od rázcestia na Velickom moste.

Vďaka tomu, že Batizovská dolina sa nachádza v mieste, kde sa oblúkovito ohnúť hlavný hrebeň Vysokých Tatier najviac

približuje k južnému okraju pohoria, je vtlesnená do pomerne malého priestoru. Je najmenšou hlavnou vysokotatranskou dolinou siahajúcou od úpätia až po hlavný hrebeň. Susedná Velická dolina je o čosi väčšia. Zadnú kulisu Batizovskej doliny tvorí úsek hlavného hrebeňa medzi Popradským hrebeňom na západe a Zadným Gerlachom na východe. Od západu dolinu ohraničuje rászocha Končistej (2537 m), na východnej strane doliny sa dvíha najkratšia a zároveň najvyššia hlavná rászocha Vysokých

Batizovská dolina a Gerlachovský štít

Tatier kulminujúca Gerlachovským štítom (2 654 m).

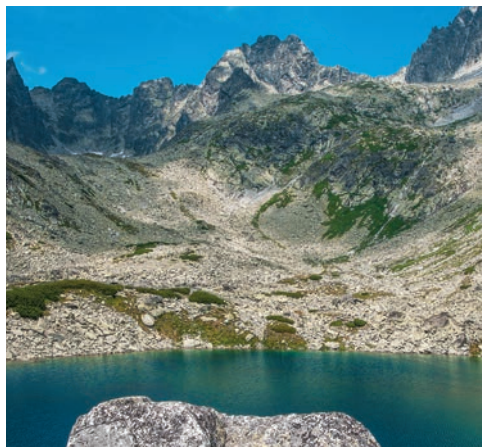
Na malej ploche Batizovskej doliny nie je dostatok priestoru pre markantnejšie rozvetvenie. Len z Batizovského štítu vybieha smerom do doliny krátka rászoča, z ktorej vychádza ostro tvarovaná skalná veža Kostolík (2 262 m). Oddeľuje od seba dva ľadovcové kary menších rozmerov. Východne od Kostolíka leží Vyšná Batizovská roveň s malými plieskami nazývanými Batizovské oká. Oba kary sú vysoko „zavesené“ nad krátkym trogom označovaným aj ako Nižšia Batizovská roveň.

V názve Batizovskej doliny sa skrýva dávna história Spiša siahajúca do 13. storočia. V roku 1264 uhorský kráľ Belo IV. daroval neosídlené zalesnené územie pod Tatrami komesovi Botyzovi, ktorého meno dostala obec Batizovce a po nej pomenovali aj dolinu, ktorá patrila do jej chotára.

Batizovský potok

Batizovský potok vyteká z Batizovského plesa a pod ním sa prepadá cez strmý skalný prah v podobe kaskádovitých Batizovských vodopádov. Ďalej tečie nehlbokým menším spádom plytkým zárezom dolu úpätným svahom a medzi Vyšnými Hágmami a Novou Polianskou ho pretína Cesta slobody a trať

Batizovské pleso

Batizovské vodopády

TEŽ. Po približne 12 kilometroch sa Batizovský potok vlieva do Velického potoka, ľavostranného prítoku Popradu.

Smutný Kostolík

Štvrtý august 1933 sa do dejín tatranského horolezectva zapísal smutným písmom. Trojica špičkových poľských horolezcov v ten deň úspešne zdolala novou cestou Kačací štít. Využívajúc dobrú lezeckú formu a dobré počasie sa dvaja z nich pokúsili ešte o prvovýstup panenskou západnou stenou Kostolíka v Batizovskej doline. Wiesław Stanisławski spolu s Witoldom Wojnarom však mali obrovskú smolu, keď ich krutá tatranská príroda pripravila o život. Zabilo ich nečakané uvoľnenie skalného bloku alebo padajúca skalná lavína.

Batizovské pleso

Hoci do Batizovskej doliny noha bežného turistu nevkročí, na vnímanie jej krásy nám postačí aj úžasný výhľad od turistického chodníka ponad Batizovské pleso do hornej časti doliny olemovanej zubatými tatranskými štítmi.

Velická dolina

Na príťažlivosti a kráse Velickej doline vo Vysokých Tatrách veľa pridáva jej susedstvo s Gerlachovským štítom, pretože svojou hĺbkou umožňuje vyniknúť jeho kráľovskému majestátu. Kto sa chce rozhliadnuť z najvyššieho bodu Slovenska, musí zdolať bezmála jeden kilometer výškového rozdielu medzi ním a Sliezskym domom na brehu Velického plesa, ktorý je obvyklým východiskovým bodom tohto výstupu.

Velická dolina ležiaca v strede južnej časti Vysokých Tatier je turisticky prístupná z Tatranskej Polianky po zelenej turistickej trase, ktorá vedie celou dolinou až do sedla Poľský hrebeň, za ktorým pokračuje do Litvorovej a Bielovodskej doliny. Pri Sliezskom dome sa táto trasa kríži s Tatranskou magistrálou, ktorá dolinu naprieč pretína.

Rozlohou malá Velická dolina vyniká ohromnou vertikálnou členitosťou, keď na

krátkej vzdialenosti dva kilometre je medzi hladinou Velického plesa a vrcholom Gerlachovského štítu (2654 m) impozantný výškový rozdiel približne 1000 m. Zadnou časťou dolina siaha až k hlavnému hrebeňu Vysokých Tatier, v krátkom úseku medzi Zadným Gerlachom a Východnou Vysokou. Zo Zadného Gerlachu vybieha na juh krátka bočná rássocha Gerlachovského štítu. Rássocha Slavkovského štítu na východnej

Kvetnica

